

IZVJEŠTAJ
SA SASTANAKA CEFTA ZAJEDNIČKOG KOMITETA
U 2019. GODINI

1. UVODNE NAPOMENE

Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006) je potpisan u Bukureštu 19. decembra 2006. godine između Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske¹, Republike Sjeverne Makedonije, Republike Moldavije, Crne Gore, Republike Srbije i UNMIK Kosova, a u punoj je primjeni od 22. novembra 2007. godine.

Sporazum je usklađen sa pravilima Svjetske trgovinske organizacije (STO), a njegovi osnovni ciljevi su uspostavljanje zone slobodne trgovine, konsolidacija bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini koji su bili zaključeni između CEFTA Strana, poboljšanje uslova za dalje unaprjeđenje ulaganja, proširenje trgovine robama i uslugama i podsticanje ulaganja putem korektnih, jasnih, stabilnih i predvidljivih pravila, otklanjanje prepreka i nepravilnosti u trgovini i olakšavanje kretanja roba i usluga, obezbjeđenje podjednakih uslova konkurencije koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije i postepeno otvaranje tržišta javnih nabavki, zaštita prava intelektualne svojine u skladu sa međunarodnim standardima, obezbjeđivanje procedura za sprovođenje sporazuma, doprinos skladnom razvoju i širenju svjetske trgovine.

Sve potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma su STO članice, izuzev Republike Srbije, Bosne i Hercegovine i UNMIK Kosova. To znači da između Republike Albanije, Republike Sjeverne Makedonije, Republike Moldavije i Crne Gore već postoji izvjestan nivo liberalizacije trgovine kroz STO preuzete obaveze, kako u oblasti pristupa tržištu roba, tako i u oblasti pristupa tržištu usluga. Crna Gora je posljednja od navedenih postala punopravna STO članica i to 29. aprila 2012. godine.

Kada je u pitanju **trgovina robama**, CEFTA 2006 Sporazum je predvidio punu liberalizaciju trgovine industrijskim proizvodima, dok je trgovina poljoprivrednim proizvodima postupno liberalizovana i to kroz CEFTA Dodatni Protokol između Albanije, Hrvatske, Makedonije, Moldavije, Crne Gore i Srbije koji je potpisan 11. februara 2011. godine, CEFTA Dodatni Protokol 3 između Albanije i Bosne i Hercegovine koji je potpisan 20. novembra 2013. godine i CEFTA Dodatni Protokol 4 između Moldavije i Makedonije 4. marta 2014. godine. U vezi sa navedenim ispregovaran je i CEFTA Dodatni protokol 5 o olakšavanju trgovine koji ima za cilj da obezbijedi olakšanje tranzita i trgovine robama kroz regionalno povezivanje svih graničnih službi u jedinstveni informacioni sistem, međusobno priznavanje sertifikata, kao i međusobno priznavanje ovlašćenog ekonomskog operatora. Stupio je na snagu 18. aprila 2018. godine, a pored Crne Gore, do sada su ga ratifikovale sve CEFTA Strane, osim Kosova.

Zbog sve većeg značaja **trgovine uslugama** Republika Srbija je, tokom predsjedavanja CEFTA 2006 u 2010. godini, pokrenula inicijativu za otvaranje pregovora o liberalizaciji trgovine uslugama u skladu sa članom 27 CEFTA 2006, gdje je navedeno da će Strane postepeno razvijati i širiti saradnju sa ciljem

¹ Republika Hrvatska nije CEFTA 2006 Strana od dana ulaska u EU, 1. jula 2013. godine.

postizanja postepene liberalizacije i međusobnog otvaranja tržišta usluga, u kontekstu evropskih integracija i uzimajući u obzir relevantne odredbe Opšteg sporazuma o trgovini uslugama (GATS-a) i obaveze koje su Strane – članice STO preuzele u okviru GATS-a. Pregovori o zaključivanju **Dodatnog protokola 6 o trgovini uslugama** su vođeni od 2014. godine, a tekst je finalizovan na sastanku održanom 18. marta 2019. godine u Tirani.

U skladu sa **članom 40 CEFTA 2006 Sporazuma** uspostavljen je **CEFTA Zajednički komitet** kojeg čine ministri nadležni za poslove spoljne trgovine kojem CEFTA Sekretarijat, sa sjedištem u Briselu, pruža administrativnu i tehničku podršku. U skladu sa članom 40, stav 4 CEFTA 2006 Sporazuma **Zajednički komitet donosi odluke i daje preporuke**.

Predsjedavanje CEFTA 2006 Sporazumom se vrši na principu rotacije po abecednom redu, pa je Republika Albanija bila predsjedajuća Sporazumom u 2019. godini.

2. ODRŽANI SASTANCI CEFTA ZAJEDNIČKOG KOMITETA U 2019. GODINI

2.1. Vanredni sastanak CEFTA Zajedničkog komiteta, Tirana, 18. april 2019. godine

Na sastanku Vanrednog CEFTA Zajedničkog komiteta, održanog 18. aprila 2019. godine u Tirani, je kroz **Ministarske zaključke (Prilog 1 Izvještaja)**, odobren Izvještaj o osoblju CEFTA Sekretarijata u skladu sa članom 2.5 Odluke Zajedničkog komiteta br. 2/2018 i budžet CEFTA Sekretarijata za 2019. godinu u iznosu od 983.250,00 EUR. Moldavija je pozvala CEFTA Sekretarijat i direktora da se uključe u osiguravanje donatorskih sredstava za implementaciju SEED+ u toj CEFTA Strani.

2.2. Trinaesti sastanak CEFTA Zajedničkog komiteta, Tirana, 18. decembar 2019. godine

Na sastanku CEFTA Zajedničkog komiteta, održanom 18. decembra 2019. godine u Tirani, su, kroz **Ministarske zaključke**, usvojena sljedeća dokumenta:

- **Dodatni protokol 6 o trgovini uslugama**

Dodatni Protokol 6 o trgovini uslugama, pored osnovnog teksta, sadrži i sljedeće anekse koji čine negov sastavni dio:

- Aneks I - Privremeni ulazak i boravak fizičkih lica u poslovne svrhe;
- Aneks II - Regulatorni principi vezano za telekomunikacije; i
- Aneks III - Konsolidovana Lista specifičnih obaveza o trgovini uslugama CEFTA Strana.

Dodatni Protokol 6 o trgovini uslugama sastoji se od 24 člana kojima su inkorporirane odredbe iz GATS-a, kao što su definicije, načini pružanja usluga, obuhvat, MFN tretman (tretman najpovlašćenije nacije), pristup tržištu, nacionalni

tretman, transparentnost, a predviđeno je i osnivanje kontakt tačke za usluge u tu svrhu, domaća regulativa, priznavanje profesionalnih kvalifikacija za pružanje usluga, opšta i izuzeća iz bezbjednosnih razloga, predviđenja je saradnja u oblasti elektronske trgovine, osnivanje Podkomiteta za usluge, definisani aneksi i stupanje na snagu Protokola.

Aneks I - Privremeni ulazak i boravak fizičkih lica u poslovne svrhe definiše pravila i uslove u pogledu ulaska i privremenog boravka sljedećih kategorija: ključnog osoblja, pripravnika visokoškolaca, prodavaca usluga, pružalaca ugovornih usluga, nezavisnih stručnjaka i posjetilaca sa kratkotrajnim boravkom u poslovne svrhe na teritoriji CEFTA Strana.

Aneks II - Regulatorni principi vezano za telekomunikacije uglavnom se zasniva na STO pravilima za ovaj sektor, ali je ažuriran i prilagođen CEFTA-i unošenjem definicija za telekomunikacije, javne usluge telekomunikacionog prenosa i javne prenosne telekomunikacione mreže. Aneksom se nastoji osigurati konkurencija i pristup telekomunikacionim mrežama i uslugama. Prvi princip je da se interkonekcija s operatorom sa značajnom tržišnom snagom mora osigurati na bilo kojoj tehnički izvodljivoj tački u mreži. Takva interkonekcija treba da se odvija pod nediskriminatornim uslovima, na pravovremen i troškovno orijentisan način. Aneks zahteva da članice CEFTA-e osiguraju da procedure za interkonekciju s operatorom sa značajnom tržišnom snagom budu javno dostupne. Takođe, pružaoci usluga telekomunikacija moraju učiniti svoje sporazume o interkonekciji javno dostupnima.

Aneks III - Konsolidovana Lista specifičnih obaveza o trgovini uslugama CEFTA Strana sastoji se *horizontalnih obaveza* (propisuju ograničenja koja se odnose na sve sektore i uzimaju se u obzir prilikom evaluacije pojedinačnih sektora) i *obaveza po pojedinačnim sektorima* (11 sektora usluga). Horizontalne obaveze obuhvataju uslove za akviziciju zemljišta i nekretnina, kretanje kapitala, registraciju preduzeća, komunalne djelatnosti i ulazak i privremeni boravak fizičkih lica što je detaljno definisano Aneksom 1, dok Crna Gora u ovom dijelu primjenjuje nivo otvorenosti tržišta dat STO članicama do momenta isteka tranzicionog perioda od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu Protokola. Ovaj nivo obaveza se primjenjuje na recipročnoj osnovi prema svim CEFTA Stranama. Kada su u pitanju obaveze po pojedinačnim sektorima, ispregovarano je sljedeće:

- **Profesionalne i poslovne usluge** – sve CEFTA Strane su otvorile konsultantske usluge, dok su usluge zastupanja pred sudom dozvoljene samo u Albaniji gdje advokati druge CEFTA Strane na sudu moraju biti u pratnji advokata iz Albanije, za prekogranično pružanje usluga računovodstva, revizije i knjigovodstva službeni revizorski izvještaji moraju biti potvrđeni od strane revizorske kuće registrovane u Bosni i Hercegovini, Srbiji i na Kosovu i potpisani od strane revizora koji je tamo licenciran, prekogranično pružanje i korišćenje usluga u inostranstvu u pitanju revizija u Sjevernoj Makedoniji predviđa da je zaključivanje ugovora sa domaćom firmom za reviziju dozvoljeno, kao i firma druge CEFTA Strane mora biti registrovana u svojoj zemlji da bi pružala usluge revizije, u Moldaviji za komercijalno prisustva za medicinske i stomatološke usluge je predviđeno da obavljanje medicinske profesije drugih CEFTA Strana zahtijeva dozvolu lokalnih organa na osnovu testa ekonomskih potreba za ljekare i stomatologe u predmetnom regionu, savjetodavne i konsalting usluge koje se odnose na poljoprivredu, šumarstvo, lov i ribolov su preuzete od strane Bosne i Hercegovine,

Crne Gore, Srbije i Kosova, dok su Albanija, Sjeverna Makedonija preuzele obavezu u cijelom podsektoru usluga;

- **Usluge komunikacija** (poštanske, krirske, telekomunikacione i usluge informisanja) su bez ograničenja, osim što su pošiljke manje od 350 grama tretirane kao univerzalne usluge koje mogu pružati nacionalne pošte CEFTA Strana;
- **Građevinarstvo i srodne inženjerske usluge** su bez ograničenja;
- **Usluge distribucije** su bez ograničenja, osim što isključuju trgovinu eksplozivima, oružjem i municijom, dok je Republika Srbija isključila i trgovinu genetički modificiranim organizmima;
- **Usluge u obrazovanju** su bez ograničenja, osim što je Sjeverna Makedonija isključila osnovno obrazovanje za koje je Ustavom definisano da ga mogu pružati samo državljani te zemlje;
- **Usluge zaštite životne sredine** su bez ograničenja;
- **Finansijske usluge (osiguranje i bankarstvo)** – zbog osjetljivosti samog sektora osiguranja ograničenja zadržana kod prekograničnog pružanja usluga i korišćenja usluga u inostranstvu što je standardna praksa kada je u pitanju ovaj sektor, dok je bankarstvo u velikoj mjeri liberalizovano s akcentom na osnivanje u formi akcionarskog društva za pružanje usluga za koje su preuzete obaveze;
- **Zdravstvene i druge socijalne usluge** – bolničke i ostale zdravstvene usluge su bez ograničenja u svim CEFTA Stranama osim kod Sjeverne Makedonije za prekogranično pružanje ostalih zdravstvenih usluga, Moldavija je ostala rezervisana u dijelu ulaska i privremenog boravka fizičkih lica primjenom uslova državljanstva i primjenom ekonomskog testa potreba vezano za broj medicinskih sestara i babica u određenom region od strane lokalnih organa vlasti. U dijelu socijalnih usluga Albanija, Bosna i Hercegovina i Moldavija su u potpunosti liberalizovale svoje tržište, Srbija je otvorila sektor usluga njege kroz domove za stare, isključujući osobe sa posebnim potrebama i usluga dnevne njege djece, isključujući djecu i mlade osobe sa invaliditetom, dok je Sjeverna Makedonija otvorila usluge njege kroz domove za stare i osobe sa posebnim potrebama i usluge dnevne njege djece, uključujući dnevni boravak za osobe sa invaliditetom. Crna Gora nije otvorila ovaj sektor usluga.
- **Turizam** – bez ograničenja su hoteli, restorani, putničke agencije i usluge tur-operatera, dok Albanija primjenjuje uslov prebivališta od jedne godine za turističkog vodiča, a Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Srbija i Kosovo primjenjuju uslov državljanstva i prebivališta za turističkog vodiča;
- **Rekreativne, kulturne i sportske usluge** – bez ograničenja su privatno finansirane usluge novinskih agencija, biblioteke, arhivi, muzeji i ostale kulturne usluge, sportske i druge rekreativne usluge, isključujući kockanje, klađenje; i
- **Usluge transporta (isključujući kabotažu)** – za usluge pomorskog transporta je postignut visok nivo usaglašenosti, Crna Gora nije preuzela obavezu kod unutrašnjeg vodenog saobraćaja, usluge avio prevoza koje se odnose na održavanje i opravku aviona su bez ograničenja, dok jedino Sjeverna Makedonija nije omogućila prekogranično pružanje usluga, potpuno su liberalizovane pomoćne usluge u avio prevozu koje obuhvataju prodaju, marketing za usluge avio prevoza i kompjuterski sistem rezervacija, za usluge željezničkog transporta, isključujući usluge vezano za infrastrukturu je postignut visok nivo usaglašenosti osim kod prekograničnog pružanja ovih usluga, za usluge drumskog transporta je postignut visok nivo usaglašenosti, osim kod prekograničnog pružanja ovih usluga, za usluge cjelovitog transporta obavezu su preuzeli samo Albanija, Sjeverna

Makedonija i Moldavija, dok je za pomoćne usluge za sve vrste transporta postignut visok nivo usaglašenosti osim kod prekograničnog pružanja ovih usluga.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 18. aprila 2019. godine prihvatila tekst Dodatnog protokola 6 uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (Zaključak Vlade CG, br. 07-1500 od 25. aprila 2019. godine).

- **Odluka br. 1/2019 o uspostavljanju validacionih procedura za međusobno priznavanje nacionalnih programa Ovlašćenih privrednih subjekata u vezi sa bezbjednošću i sigurnošću (OPSS)**

Odlukom br. 1/2019 definišu se validacione procedure za međusobno priznavanje nacionalnih programa Ovlašćenih privrednih subjekata u vezi sa bezbjednošću i sigurnošću (OPSS). Dodatno, istom se definišu uslovi za pokretanje validacione procedure za međusobno priznavanje, sadržaj zahtjeva za pokretanje validacione procedure, postupanje CEFTA Sekretarijata nakon dobijanja svih potrebnih informacija za pokretanje postupka validacije, validacione misije (CEFTA Strane treba da imenuju eksperte za validacione misije u drugim CEFTA Stranama kako bi dozvolili međusobno priznavanje OPSS; ovi eksperti će predstavljati CEFTA Sekretarijat, a ne svoju administraciju) i naknadno prikupljanje informacija, priznavanje programa OPSS , procedura nakon priznavanja i međusobno priznavanje koje predstavlja ključni element SCO SAFE Okvirnih standarda za jačanje sigurnosti end-to-end lanaca snabdijevanja i njime se povećavaju benefiti za trgovce. Ova Odluka će se primjenjivati od 1. aprila 2020. godine.

- **Odluka br. 2/2019 o osnivanju Selekcione komisije za izbor osoblja Sekretarijata, osim direktora**

Odlukom br. 2/2019 osniva se Selekciona komisija koja će, kroz propisani selekcion proces, izabrati nove zaposlene u CEFTA Sekretarijatu. Članovi komisije su direktor CEFTA Sekretarijata, predstavnik ugovorno angažovane agencije za ljudske resurse i predstavnik CEFTA Sekretarijata, a predstavnik Evropske komisije, koja je glavni spoljni donator Sekretarijata, može učestvovati u radu Selekcione komisije u svojstvu posmatrača.

- **Odluka br. 3/2019 o produžetku ugovora direktoru CEFTA Sekretarijata**

Odlukom br. 3/2019 Zajednički komitet je ovlastio predsjedavajućeg da potpiše, sa direktorom g-dinom Emirom Đikićem, čiji ugovor ističe 26. maja 2020, produžetak ugovora do 26. maja 2023. godine. Produženje ugovora biće potpisano najkasnije u roku od mjesec dana od usvajanja ove odluke.

- **Preporuka br. 1/2019 o Strategiji upravljanja carinskim rizikom**

Preporukom br. 1/2019 se preporučuje CEFTA Stranama da sprovedu CEFTA Strategiju upravljanja carinskim rizikom sa ciljem olakšavanja slobodne trgovine

robom, dok se CEFTA Sekretarijat obavezuje da pruža pomoć CEFTA Stranama u obezbjeđivanju adekvatnih finansijskih sredstava za sprovođenje iste.

Dokumenta su data u **Prilogu 2 Izvještaja** (osim Dodatnog Protokola 6 o trgovini uslugama) i čine njegov sastavni dio.

PREDLOG ZAKLJUČAKA:

1. Vlada Crne Gore je na sjednici od _____ 2020. godine usvojila Izvještaj sa sastanaka CEFTA Zajedničkog komiteta u 2019. godini.